

Jaungada apņemšanās – sadraudzēties

Nākamgad jaunie grūžu operatori piedāvās šķirot bioloģiskos atkritumus

● LINDA KILEVICA

Iespējams, citi grūžu izvešanas operatori, kurus izvēlēsies iepirkumā, lielāks atkritumu apsaimniekošanas reģions un brūnie konteineri bioloģiski noārdāmajiem virtuves un dārza atkritumiem – tādus jaunumus vides jomā mums nesīs 2024. gads. Tiesa, 1. janvāra rītā nekādas pārmaiņas vēl nemanīsim, taču katram iedzīvotājam jārēķinās ar to, ka šķirošana ir un paliek vienīgais veids, kā nemaksāt par grūžiem aizvien dārgāk.

Jauns iepirkums uz septiņiem gadiem

Oktobra beigās plānots izsludināt iepirkumu Dienvidkurzemes atkritumu apsaimniekošanas reģionā – Liepājā, Dienvidkurzemes, Kuldīgas un Saldus novadā. Tas notiks divās atsevišķās lotēs, kā Liepājā tika darīts jau 2016. gadā, rezultātā slēgs līgumu uz septiņiem gadiem ar diviem operatoriem. Viens no tiem strādās reģiona ziemeļu daļā, otrs – dienvidos, nosacītajai robežai ejot pa Tirdzniecības kanālu un A9 šoseju, pastāsta Liepājas pašvaldības izpilddirektora vietnieks Mārtiņš Tīdens.

“Runa nav tikai par konkurenci veicinātu maksu par kubikmetru vai tonnu. Liepāja to darīja un arī tagad darīs, lai novērstu risku, kad pie nesaņķām ar operatoru monopolistu tas var aiziet un paliks tukša vieta. Otra labā lieta – abi operatori nevar strādāt pilnīgi vienādi. Tad pašvaldība tam, kurš strādā nedaudz sliktāk, var norādīt, ka otrs taču ir paveicis labāk. Tas viņus stimulē visu laiku līdzināties uz augšu. Kopējā kvalitāte uzlabojas, un riski mazinās,” ieguvumus skaidro M. Tīdens.

Reģionā ir četras pašvaldības, un vienojošais posms ir atkritumu apsaimniekošanas reģionālais centrs Liepājas RAS. Katrā lotē grūžu tarifs būs vienāds visu pašvaldību teritorijās. Lielās pilsētās un lauku apvidos ar izkliešanu apdzīvotību operatoram izmaksas, protams, atšķiras. Taču poligons ir viens, norāda izpilddirektora vietnieks: “No Grobiņas aizvest turp

atkritumus ir daži kilometri, no Rucavas – pāri 50 kilometriem. Tomēr tas nebūtu labi, ja Grobiņā cilvēki maksātu trīsreiz mazāk nekā Rucavā, jo tad zūd reģiona jēga. Esam vienojušies, ka visi maksājam vienādi.”

Tās reģiona teritorijas, kurām vēl spēkā atsevišķs līgums ar kādu operatoru, piemēram, bijušais Nīcas novads, jaunajam līgumam pievienosies vēlāk, bet ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādi ir pārējiem.

Jaunajā iepirkumā nāk klāt jaunas prasības, un būtiskākā sadaļa ir bioloģisko atkritumu šķirošana, ko valstī plānots uzsākt no nākamā gada. Jāsaprot, ka nešķirotie sadzīves grūži automātiski kļūst dārgāki, lai motivētu šķirot, atgādina M. Tīdens. To valsts stimulē ar dabas resursu nodokļa paaugstināšanu ik gadu par nešķirotiem un poligonā, kalnā apglabātiem grūžiem, jo uzņemtās saistības nosaka, ka 2035. gadā nebūs atļauts apglabāt vairāk kā 10 procentus atkritumu, citādi Latvija maksās sodu.

Intereses nav, bažas ir

Mūsupusē ar 1. janvāri *bioloģiju* šķirot noteikti nesāks. “Esošie operatori līguma pēdējos mēnešos nevar sapirkt jaunas automašīnas un konteinerus. Tā nav mūsu vaina, jo pavisam nesen tikai apstiprināja atkritumu apsaimniekošanas reģiona robežas un līdz tam nevarēja ne iet uz priekšu ar reģiona plānu, ne arī izsludināt jauno iepirkumu,” atzīmē M. Tīdens. Viņš pieļauj, ka jaunie operatori varētu sākt strādāt ne agrāk par nākamā gada maiju.

Liepājā paredzēts, ka operatoriem obligāti jāpiedāvā brūnais konteiners pie daudzdzīvokļu mājām. Taču dzīvokļu īpašnieku kopībai tas nav obligāti jāņem. Nevienu nevar piespiest šķirot, atgādina M. Tīdens. “Ja cilvēki grib maksāt šausmīgi dārgi, tad var nešķirot,” viņš saka. Dienvidrietumu rajonā daudzās mājās mazi konteineri ievietoti “būcenišos” blakus ieejai, un grūžu mašīna pēc tiem brauc katru dienu. Nesalīdzināmi labāks risinājums ir atkritumu sētiņas, kur var salikt lielākus konteinerus. Šobrīd pašvaldības atbalsts to ierīkošanai ir 800 eiro. Iespējams, tas

Ar *bioloģijas* pārstrādes rezultātā iegūto elektroenerģiju pilnībā nodrošinās Liepājas RAS poligona darbību un vēl būs, ko pārdot brīvajā tirgū. Pašu ražotā siltumenerģija apsildīs visas telpas, nomnieks ar to žāvēs malku, kā arī siltums atgriezīsies rūpnīcā komposta kaltēšanai.

jāpārskata un atbalsta summa jāceļ, jo izmaksas ir stipri augušas, uzskata M. Tīdens.

Daudzās mājās joprojām lieto antisanitāros atkritumu stāvvadus. Kāpēc pašvaldība ar saistošajiem noteikumiem nevarētu tos aizliegt? “Nedrīkst – privātīpašums. Mājā iekšā var dzīvot tā, kā patīk. Rīga mēģināja aizliegt, bet domes lēmumu apstrīdēja. Vienīgi maksas pieaugums var piespiest rīkoties,” stāsta izpilddirektora vietnieks.

SIA “Liepājas namu apsaimniekotājs” (LNA) pārvaldīšanā

esošo māju kopības neizrādot interesi par bioloģisko atkritumu šķirošanu. “Ja būs nepieciešamība, LNA nodrošinās bioloģisko atkritumu šķirošanu. Jau tagad, izbūvējot atkritumu novietnes, tam tiek paredzēta vieta,” informē LNA pārstāve Ita Cērmāne.

Latvijā nav normatīvu kopienas kompostēšanai, tāpēc daudzdzīvokļu mājās tā nav atļauta, norāda Liepājas RAS vides inženiere Liene Jākobsone. *Bioloģijas* atšķirošanu šeit ieviest būs vissarežģītāk, jo ie-

guvumu neredz uzreiz, tas nāks ilgā laikā un maziem solīšiem. “Privātmājā pats sašķiro un pats arī redzi katru grūžu veida apjomu, kā arī pats esi atbildīgs par kvalitāti,” viņa stāsta.

Pieredze komposta veidošanā pilsētā ir biedrībai “Radi vidi pats”, kura jau trīs vasaras to dara Kopienas dārzā. Biedrībā norāda, ka pilsētvidei vislabāk piemērots ir vegānais komposts, kurā neliek nekādus piena un gaļas, zivju produktu pārpalikumus, jo tie pievilina grauzējus. >>

ES DOMĀJU TĀ: VAI ESAT GATAVS JAUNAI ŠĶIROŠANAI?

Kristīne Reine – strādā:
– Jā, noteikti. Esmu dzīvojuši Vācijā un Itālijā, un tur bioloģisko atkritumu

šķirošana man jau bija kļuvusi par ierastu, pašsaprotamu lietu. Atgriezoties Latvijā, gluži automātiski gribējās turpināt to darīt, bet nebija iespēju. Zinu, ka Itālijā ir vietas, kur ģimenēm izdala speciālus maisiņus no papīra, kuros savāc bioloģiskos atkritumus, un tos pilnus saliek speciālajos konteineros. Tā ir norma. Bioloģiskos atkritumus šķiro arī Anglijā, un var uzlikt sodu, ja to dara nepareizi.

Paula Rusmane – ainavu arhitekte:
– Noteikti, jo pasaulē, dabā tagad notiek ne tās labākās

pārmaiņas. Cilvēkiem ir jārikojas. Zinu, ka Eiropas attīstītajās valstīs bioloģisko atkritumu šķirošana jau

tagad ir norma, kuru visi ievēro. Dzīvojot Vācijā, redzēju un pati šķiroju atkritumus, arī bioloģiskos. Pieradu, un tas neradīja nekādas problēmas. Varbūt tikai sākumā šķita neparasti, bet tad – kā norma.

Aldona Nomeiko – pensionāre:

– Protams, lai gan man maz grūžu, jo dzīvoju viena. Tagad visi grūži nonāk vienā vietā. Nezinu, vai tas ir labi. Ja bioloģiskie būs atsevišķi, iespējams, tie labāk pārstrādāsies. Agrāk pie mājas manai ģimenei bija komposta bedre, un no tās ņēmām labu papildinājumu dārza zemei.

Kristaps Kalnītis – strādā:

– Ja godīgi, tad nē, lai arī atkritumus šķiroju. Ir neziņa, kur mājās atvēlēt vietu

bioloģiskajiem atkritumiem, kur tos glabāt, vai nesmirdēs utt. Varētu būt zināma ķēpa. Tagad mājās mazs bērns – kā tas būs. Privātmājās šis process varētu būt vieglāks nekā daudzdzīvokļu namos. Manuprāt, vispirms jātieka galā ar tagadējo šķirošanu, jo ļoti daudzi to joprojām ignorē vai nesaprot, nemāk.

Anniņa Treimane – pensijā:

– Doma nav slihta, bet nesaprotu, kāpēc bioloģiskos atkritumus nedrīkstēs vākt plastmasas maisiņos. Tos nedrīkstēs kopā izmest ar bioloģiskajiem. Kur tad tos likšu? Man pašai grūžu maz, bet, kā viss notiks, redzēs tikai tad, kad būs jāsāk šķirot. Cilvēki ir vienaldzīgi, nešķiro, viss vienalga, jo zina, ka par to nekas nebūs. Ja ir kontrole un kāds, kas seko un soda, tad ātri iemācās, kā jādara.

